

Uudenmaan ympäristökeskus
Kirjaamo
PL 36
00521 Helsinki

Asia: Lausunto Raaseporin–Inkoon edustan merituulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Lausunnon antaja: Lausunnon antaa BirdLife Suomen jäsenyhdistys Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa r.y. (rek.nro 116.353, 2055 jäsentä vuoden 2009 alussa). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdysseitinä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uusimaa ja Sipoo Itä-Uudellamaalla).

Yhteystiedot: Tringa ry, Aili Jukarainen, PL 154, 00101 Helsinki, suojelusihteeri@tringa.fi

Raaseporin–Inkoon edustalle suunnitteilla oleva merituulivoimapuisto on huomattavan suuri (YVA-ohjelman mukaan noin 60 voimalaa) ja se sijoittuisi osittain kansainvälisesti arvokkaalle lintualueelle (IBA-alue) sekä Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden läheisyyteen. Edellämämainitun vuoksi ympäristövaikutusten arviointi on tehtävä linnuston osalta erittäin huolellisesti ja siihen on varattava riittävästi aikaa, jotta suunnittelualan merkitys alueen linnustolle voidaan luotettavasti arvioida ja päättää puiston sijoittamisesta sekä tarkemmasta suunnittelusta.

Hankealue on Uudenmaan maakuntakaavassa osoitettu tuulivoiman tuotantoon sopivaksi alueeksi. Kaavamääräykset kuitenkin edellyttävät puiston toimintaedellytysten tarkempaa selvitystä.

Tammisaaren ja Inkoon läntisen saariston IBA-alue ja läheiset Natura-alueet

Hankealue sijoittuu ainakin suurelta osin Inkoon ja Tammisaaren läntisen saariston kansainvälisesti arvokkaan lintualueen (IBA-alue) sisälle, alueen länsilaidalle. Kyseisellä IBA-alueella pesivät Suomen suurimmat räyskä- ja merilokkikoloniat ja merkittäviä määriä kalalokkeja ja riskilöitä. Alue on myös tärkeä merikotkan talvehtimisalue. (BirdLife, IBA Factsheet.)

Hankealueen läheisyydessä sijaitsee kaksi Natura 2000-verkoston kuuluvaa aluetta. Koillispuolella on Inkoon saariston Natura-alue, kun taas länsi- ja pohjoispuolella on osia Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualueesta. Molemmat alueet kuuluvat Natura 2000-verkoston sekä luonto- (SCI) että lintudirektiivin (SPA) perusteella. Lyhimmillään hankealueelta on etäisyyttä YVA-ohjelman kartan mukaan Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualan itäosiin alle kilometri.

Ulkomerialueiden merkitys lintualueina

Monet vesilintulajit muuttavat Suomenlahden pohjoisrannikkoa pitkin ja käyttävät rannikon vesialueita muutonaikaisena levähdys- ja/tai talvehtimisalueenaan. Levähdysalueella linnut lepäävät ja tankkaavat ravintoa muuttomatkan jatkamista varten, levähdysalueet ovatkin ensiarvoisen tärkeitä muuttolintujen hyvinvoinnin kannalta. Linnut eivät jakaannu tasaisesti levähdys- ja talvehtimisalueiden sisällä vaan keskittyvät tietyille kerääntymisalueille. Tyypillisesti kerääntymisalueille on tarjolla kerääntyvän lajin ravintoa. Ulkomerialueilla alle 10 metriä syville alueille kerääntyy pohjaeläimiä ravintonaan käyttäviä lajeja ja silakan ja kilohailin kutualueille lokki- ja ruokkilintuja. Tuulivoimapuiston suunnittelualan kaltaisilla alueilla on potentiaalisesti merkitystä kerääntymisalueena eri vuodenaikoina. Keväällä alueelle saattaa kerääntyä suuria määriä alleja ja mustalintuja, kesällä haahkoja ja syksyllä ja talvella jälleen alleja. Alueella saattaa olla merkitystä levähdys- ja talvehtimisalueena myös monille muille vesilinnuille. Suunnittelualan kaltaisilta ulkomerialueilta on linnustotietoja kuitenkin vähän, sillä alueilla ei juurikaan ole lintuja havainnoitu.

Suomenlahden havaintoasemien aineistojen perusteella allien kevätmuuttajamäärät ovat lyhyen ajan sisällä vähentyneet merkittävästi: nykyiset kevätmuuttomäärät ovat vähentyneet hälyyttävästi 50-80% 1990-luvun puolivälistä (Kauppinen 2008, Lehikoinen ym. 2008). Em. vuoksi keskeisten levähdysalueiden suojeluun tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Suomenlahden rannikon merkitys lintujen talvehtimisalueena on kasvanut ilmastonmuutoksen myötä. Jäätalvet ovat yhä harvinaisempia, jolloin on todennäköistä, että suurempia määriä lintuja ja talvehtijoina uusia lajeja jää talvehtimaan rannikolle. Talvehtivien tukkasotkien määrä Ahvenanmaalla on kasvanut 1980-luvun puolivälistä keskimäärin kahdestatoista yksilöstä 2000-luvun lopulla keskimäärin 4500 yksilöön (Anssi Vähätalo, Helsingin yliopisto, julkaisematon).

Länsi-Euroopassa ja Luoteis-Afrikassa talvehtivien ja Luoteis-Venäjällä pesivien arktisten lintujen massamuutto kulkee osittain hankealueen läpi. Suomenlahtea pitkin läpimuuttaa vuosittain useita miljoonia vesilintuja (mm. alleja, mustalintuja) ja satoja tuhansia hanhia (hankealueella etenkin sepelhanhia) (Wetlands International 2006). Arktisten lintujen muuton sijoittuminen suhteessa hankealueeseen riippuu lintulajin lisäksi myös säästä: erityisesti itä-kaakkoistuulella monen vesilintulajin keväinen päämuuttoreitti kulkee rannikkoa pitkin hankealueen kohdalla. Muuttoa tapahtuu myös pohjois-eteläsuunnassa rintamana Virosta Suomeen ja päinvastoin.

Tuulivoimaloiden häirintävaikutus

Suhteessa paljon tutkittujen törmäysvaikutusten lisäksi tuulivoimalat vaikuttavat lintuihin häirinnän kautta, merellä häirintävaikutus ulottuu maa-alueita pidemmälle. Tanskassa tehdyn tutkimuksen mukaan (Petersen ym. 2006) suurin osa vesilinnuista välttää merituulivoimaloiden läheisyyttä. Valtaosa tutkimuksen linnuista valitsi ruokailu- ja levähdysalueet 2–4 kilometrin etäisyydeltä voimaloista (Petersen ym. 2006).

Riittävät selvitykset

YVA-ohjelmassa mainitaan keväällä 2009 toteutettu muuttolintuselvitys. YVA-ohjelman mukaan tarkoituksena on myös selvittää syysmuuttoa sekä alueen merkitys lintujen mahdollisena ravinnonhakualueena. Ohjelmasta ei kuitenkaan tarkemmin selviä, miten em. selvitykset on tarkoitus toteuttaa, joten lausunnonantajan on mahdotonta arvioida sen perusteella ovatko suunnitellut ja osittain jo toteutetut linnustonselvitykset riittäviä. Hankkeen aikataulu on kuitenkin aivan liian tiukka riittävien selvitysten tekemiselle. Alueen merkitys linnustolle tulee selvittää vähintään vuoden ajalta. Alueelta tulee selvittää pesivän ja muuttavan linnuston lisäksi myös alueella lepäilevä ja talvehtiva linnusto.

Hankealueelle kerääntyvä linnusto tulee selvittää kaikkien vuodenaikojen osalta. Tämä edellyttää hankealueella ja sen välittömässä läheisyydessä tehtäviä piste- tai kiertolaskentoja. Laskenta tulee toistaa muuttokausilla maaliskuulta kesäkuun puoliväliin sekä heinäkuun lopun ja marraskuun lopun välillä 4–7 päivän välein sekä arvioidun päämuuttokauden aikaan, jolloin linnusto vaihtuu tiheämmin, 2–3 päivän välein. Lisäksi talviaikainen linnusto tulee selvittää avovesiaikana noin viikon välein tehtävin laskennoin (ks. esim. Mikkola-Roos 2003). Myös muuttolintujen muuttolinjat tulee selvittää edellämäinnittujen muuttokausien osalta. Sepelhanhien osalta vilkkain muuttokausi ajoittuu keväällä toukokuun puolesta välistä kesäkuun alun päiviin.

Hankealueen läheisyydessä pesivä linnusto ja sen lentoreitit hankealueella on selvitettävä ja hankkeen vaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota lajeihin, joiden perusteella alue on määritelty kansainvälisesti arvokkaaksi lintualueeksi (räyskä, meri- ja kalalokki, riskilä sekä merikotka).

Lopuksi

Suunnittelualueella on potentiaalisesti merkitystä muuttoalueen lisäksi vesilintujen levähdys- ja talvehtimisalueena. Vesilintujen talvehtimismäärät alueella ovat kasvussa ilmaston lämpenemisen seurauksena. Muuttuvasta tilanteesta johtuen alueen nykyinen merkitys linnustolle on selvitettävä, vaikka vanhaa tietoa olisi olemassa.

Hankealueen sijainti IBA-alueella ja Natura-alueiden läheisyydessä tulee ottaa huomioon arvioitaessa Raaseporin–Inkoon merituulivoimapuiston vaikutuksia alueen linnustoon. Linnustonselvitykset muuttavan, levähtävän, talvehtivan ja pesivän linnuston osalta sekä hankkeen vaikutusten arviointi linnustoon on syytä tehdä huolellisesti myös hankkeen huomattavan koon vuoksi.

Helsingissä 30.8.2009

Tuomas Seimola
varapuheenjohtaja
Tringa ry

Elina Peuhu
sihteeri
Tringa ry

Lähteet

BirdLife international www-sivut, IBA Factsheet osoitteessa:

<http://www.birdlife.org/datazone/sites/index.html?action=SitHTMDetails.asp&sid=1300&m=0>

Kauppinen, J. (2008): Vaimeneeko allin laulu? — Suomen Luonto 2/2008: 20–25.

Lehikoinen, A., Ekroos, J., Jaatinen, K., Lehikoinen, P., Lindén, A., Piha, M., Vattulainen, A. & Vähätalo, A. (2008): Lintukantojen kehitys Hangon lintuaseman aineiston mukaan 1979–2007. — Tringa 35: 146–209.

Mikkola-Roos, M. (2003): Liite 4B. Linnustoselvitykset. Julkaisussa: Söderman, T.: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109, luonto ja luonnonvarat, 196 s. URN:ISBN:9521115254. ISBN 952-11-1525-4 (PDF).

Petersen, I. K., Christensen, T. K., Kahlert, J., Desholm, M. & Fox, A. D. (2006): Final results of bird studies at the offshore wind farms at Nysted and Horns Rev, Danmark. National Environmental Research Institute (NERI), Aarhus.

Wetlands International (2006): Waterbird Population Estimates. 4. painos. — Wetlands International, Wageningen, The Netherlands.